

Rapportage Monitor Keuzedelen

METING 6 – APRIL 2021

Inhoud

Samenvatting	3
1. Inleiding	5
2. Ontwikkelingen in het register keuzedelen	6
2.1 Aard van de (gekoppelde) keuzedelen	7
3. Aanbod van gekozen keuzedelen	8
3.1 Deelname aan de monitor	8
3.2 Uitgangspunten bij de monitor	8
3.3 Ontwikkeling aanbod en gekozen keuzedelen	9
3.4 Keuzedelen in aanbod en gekozen per leerweg	10
3.5 Keuzedelen in aanbod en gekozen per niveau	11
3.6 Keuzedelen in register, aanbod en gekozen per sector	12
3.7 Ontwikkeling keuzedelen gekozen door studenten	13
3.8 Keuzedelen waaraan een certificaat verbonden is	14
3.9 Meest gekozen keuzedelen in het aanbod van scholen	15
3.10 Keuzedelen die niet opgenomen zijn in het aanbod	16
3.11 Niet-gekoppelde keuzedeel – kwalificatie combinaties in het aanbod	17
3.12 Individuele koppelingsverzoeken	17
3.13 Keuzeproces en keuzevrijheid in keuzedeelverplichting	18
4. Resultaten voor keuzedelen	20
5. Bijlage 1: Overzicht meerjarig niet benutte keuzedelen	22
6. Bijlage 2: Deelnemers monitor keuzedelen	23

Samenvatting

In deze rapportage staat het aanbod van keuzedelen op scholen in het schooljaar 2019-2020 centraal.

De 6e monitor keuzedelen is op verschillende manieren beïnvloed door de coronacrisis. Scholen hadden moeite met het aanleveren van data in het voorjaar van 2020 en kregen enkele maanden uitstel daarvoor. Ondanks het uitstel was de deelname lager dan in voorgaande leerjaren: 54 in plaats van 66 deelnemende scholen. Vooral het gegeven dat er 6 ROC's minder meededen heeft effect gehad op de volledigheid van de analyse. Daar staat tegenover dat nu ook de cijfers over de 4-jarige opleidingen beschikbaar zijn in de vorm van behaalde resultaten op keuzedelen. De coronacrisis had echter wel effect op de resultaten, met name vanwege gemaakte afspraken omtrent het voldoen aan de keuzedeelverplichting¹.

Dit zijn de belangrijkste bevindingen uit de monitor:

Omvang register

In het afgelopen jaar is het aantal keuzedelen in het register, met als meetpunt oktober 2020, toegenomen tot 1142 keuzedelen. Per jaar komen er ongeveer 80 keuzedelen bij. Inmiddels zijn er ook circa 100 keuzedelen vervangen door nieuwere versies. Voor het eerst zijn de effecten van de veranderaanpak keuzedelen² zichtbaar: 18 nieuwe keuzedelen zijn niet gekoppeld.

Ontwikkeling aanbod en gekozen keuzedelen

Voor de metingen van het aandeel keuzedelen in het aanbod van scholen in schooljaar 2019-20 is uitgegaan van de geregistreerde keuzedelen per 1 augustus 2019. Het totaal van het register bestond toen uit 1084 unieke keuzedelen. Van dat aantal zaten er 1006 (93%) in het aanbod van de scholen en werden er 846 (78%) ook gekozen door studenten. Ten opzichte van voorgaande metingen (vanaf meting 3 t/m meting 5) is er sprake van een lichte stijging van het aandeel benutte keuzedelen.

Aanbod en gekozen keuzedelen per leerweg

Verreweg het grootste deel van de in het mbo-onderwijs aangeboden keuzedelen, wordt aangeboden in de bol-leerweg: 898 van alle 1006 keuzedelen die worden aangeboden, oftewel 89%. Opvallend is het hoge aandeel keuzedelen dat aangeboden wordt in de bbl-leerweg: 817 keuzedelen, oftewel 81%. In de derde leerweg (OVO) werden 204 keuzedelen aangeboden en 87 gekozen. Dat zijn er aanzienlijk meer dan een jaar eerder.

Aanbod en gekozen keuzedelen per niveau

De bandbreedte van het aanbod aan keuzedelen per niveau gaat van 35 keuzedelen bij de Entree-opleidingen tot 677 in het aanbod van niveau-4 kwalificaties. Het aantal gekozen keuzedelen bedraagt 12 bij Entree en 573 bij niveau 4 kwalificaties. Voor de niveau 2 kwalificaties is dit respectievelijk 313 in het aanbod en 226 keuzedelen door studenten gekozen, voor de niveau 3 kwalificaties is dit 531 in het aanbod en 397 door studenten gekozen.

¹ Tijdelijk besluit van 17 juni 2020 tot wijziging van het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB

² Kamerbrief 'Veranderaanpak keuzedelen in het mbo en stand van zaken rekenen' 18 december 2019

Aanbod en gekozen keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden

Aan 169 van het totaal van 1006 keuzedelen die werden aangeboden per augustus 2019 was op dat moment een certificaat verbonden. Dat is 17% van het totaalaanbod. Daarvan zijn er 152 door studenten gekozen. In de OVO leerweg werden 204 keuzedelen aangeboden; 51 ervan (25%) zijn keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden. Dit aantal is relevant omdat met name de keuzedelen in deze leerweg benut worden voor om- en bijscholing. In totaal gaat het om ruim 2000 studenten die in de derde leerweg een keuzedeel waaraan een certificaat is verbonden hebben gevolgd.

Niet-benutte keuzedelen

In totaal zijn er 55 keuzedelen die nog nooit opgenomen zijn in het aanbod van de scholen. Vanaf augustus 2020 worden keuzedelen die langer dan vier jaar niet in het aanbod van de scholen zijn opgenomen dan wel niet gekozen door studenten uit gefaseerd. Dat betekent dat alle niet-benutte keuzedelen die voor januari 2017 al in het register zaten in aanmerking komen voor uitfasering. Dat gaat om 28 keuzedelen.

Niet-gekoppelde keuzedelen in het aanbod

Net als bij vorige metingen blijkt dat scholen keuzedelen in het aanbod hebben die niet gekoppeld zijn en daarom niet aangeboden mogen worden. Dat aantal is weer gestegen ten opzichte van voorgaande jaren. Scholen lijken voor te sorteren op het loslaten van de koppeling die, naar verwachting, per augustus 2023 via een wetswijziging in werking zal treden.

Wijze van kiezen door - en keuzemogelijkheden voor - studenten

Het kiezen via configuraties wordt geleidelijk aan minder populair. Het aandeel scholen dat studenten op een dergelijke wijze laat kiezen daalt van 43 naar 33%. “Kiezen met uitgestelde keuze” (ruimte houden voor een later te kiezen keuzedeel binnen de configuratie) is een tussenvariant tussen kiezen met losse keuzedelen en kiezen op basis van een configuratie. Dit is de meest gekozen variant op scholen.

De keuzevrijheid wordt groter voor studenten. Het aandeel “1 keuze” bij alle niveaus (behalve niveau 1) daalt ten faveure van de keuzeopties voor 2 en meer keuzedelen.

Resultaten op keuzedeelverplichting

Op basis van met BRON³ uitgewisselde resultaten t.a.v. keuzedelen is een prognose gemaakt van het effect op het diplomarendement wanneer de eindresultaten mee zouden tellen voor diplomering. Vanaf dit schooljaar is dat ook feitelijk het geval.

Opvallend blijkt dan dat een aanzienlijk deel van de studenten niet voldaan heeft aan de keuzedeelverplichting. Dit is een gevolg van de gemaakte afspraken⁴ ten aanzien van de examenverplichtingen voor de keuzedeelverplichting.

Uit analyse van de resultaten voor schooljaar 2019-2020 blijkt dat wanneer gekeken wordt naar studenten die wel hebben voldaan aan de keuzedeelverplichting 4 tot 9 % niet zou slagen wanneer de slaag-zakregeling van toepassing zou zijn: 9% van de Entreestudenten tot 4% van de Middenkader 4-jarig-studenten.

Voor een meer gedetailleerd overzicht over de benutting van de keuzedelen wordt verwezen naar het dashboard keuzedelen dat gepubliceerd wordt op de site van SBB: www.s-bb.nl/onderwijs/kwalificeren-en-examineren/keuzedelen/monitor-keuzedelen.

³ BRON = BasisRegistratieONderwijs

⁴ Tijdelijk besluit van 17 juni 2020 tot wijziging van het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB

1. Inleiding

Dit is de zesde editie van de Monitor keuzedelen en de tweede die door SBB is gemaakt. De belangrijkste wijziging ten opzichte van de voorgaande editie is het tijdstip van publicatie. Dat is een aantal maanden later ten opzichte van de editie van 2019. Dat heeft alles te maken met de coronacrisis. In het voorjaar waren niet alle mbo-scholen in staat om de data aan te leveren ten behoeve van de monitor door de effecten van de coronacrisis op de onderwijsorganisatie. Daarom is besloten de scholen een half jaar extra de tijd te geven om de data aan te leveren.

Verder is de opzet van de monitor niet ingrijpend gewijzigd. Een accent wordt in deze editie gelegd op de keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden. De coronacrisis heeft in de samenleving een sterker accent gelegd op de noodzaak van om- en bijscholing. Mbo-certificaten moeten daaraan een belangrijke bijdrage leveren. Verder zal ook het overzicht van “niet-benutte keuzedelen” met meer aandacht dan voorheen bestudeerd worden, omdat vanaf dit jaar keuzedelen uit gefaseerd worden: het verwijderen van niet-benutte keuzedelen uit het register keuzedelen in opdracht van penvoerende sectorkamers.

De doelstelling van de monitor blijft ongewijzigd. Namelijk het verzamelen van (beleids)informatie over keuzedelen en de mate waarin keuzedelen bijdragen aan flexibeler onderwijs, maatwerk voor studenten en inspelen op ontwikkelingen op de arbeidsmarkt (in de regio).

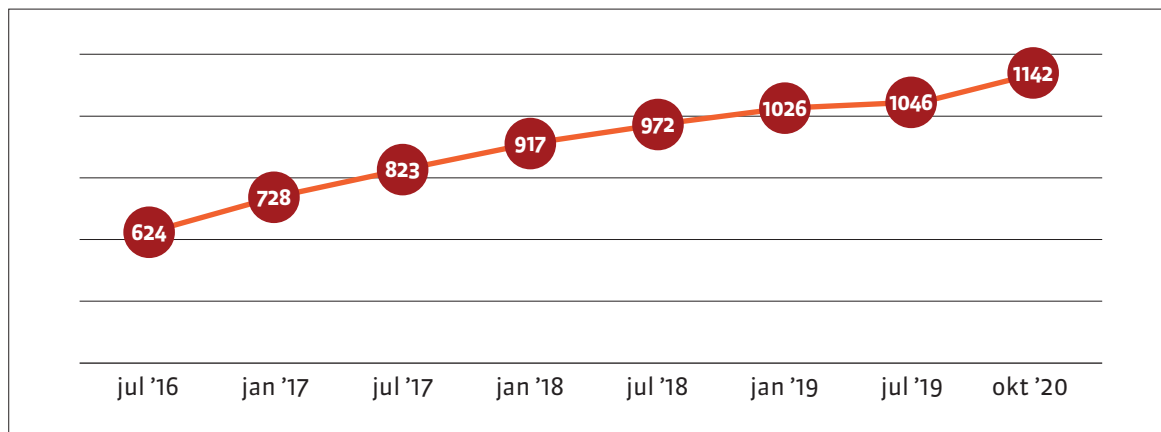
Deze rapportage beperkt zich tot de ontwikkelingen op hoofdlijnen van het aanbod en register keuzedelen. Meer gedetailleerde en specifieke informatie kunt u halen uit het digitale dashboard keuzedelen dat te vinden is op de site van SBB.

Deze rapportage is gebaseerd op de uitvraag van DUO die gedaan is in het voorjaar van 2020. Daarbij gold het aanbod keuzedelen per augustus 2019 als uitgangspunt. De monitor heeft dus betrekking op het aanbod van keuzedelen in het schooljaar 2019-2020. Naast de uitvraag door DUO is ook het overzicht van behaalde resultaten op de keuzedeelverplichting benut.

Voor de analyse van het register keuzedelen in hoofdstuk 2 is uitgegaan van het aanbod aan keuzedelen per 1 oktober 2020 zodat de rapportage een zo'n geactualiseerd mogelijk beeld geeft van de stand van zaken.

2. Ontwikkelingen in het register keuzedelen

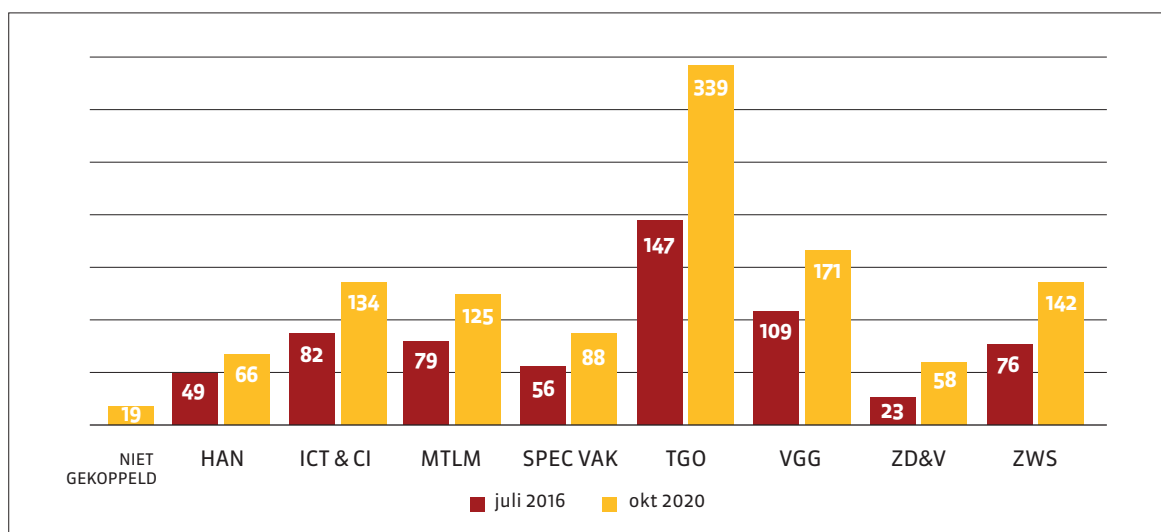
Het register keuzedelen bevat op 1 oktober 2020 1142 unieke keuzedelen. Per kwartaal kwamen er dit jaar zo'n 20 keuzedelen bij. Dus ongeveer 80 op jaarbasis.



Figuur 1 Ontwikkeling omvang register keuzedelen

Elk kwartaal komen er ook wel enkele nieuwe versies van bestaande keuzedelen. Inmiddels zijn er voor een kleine 100 keuzedelen (circa 9% van het totaal) nieuwe versies ontwikkeld en zijn er 5 keuzedelen helemaal uit gefaseerd. De kans dat dit aantal binnenkort zal stijgen is groot. Dit jaar zal op basis van de monitor voor het eerst sprake zijn van uitfaseren voor de niet-benutte keuzedelen. Zie verder hierover de paragraaf "Niet-benutte keuzedelen".

Figuur 2 laat zien wat de omvang is van het aantal keuzedelen waarvoor de sectorkamer verantwoordelijk is als penvoerder (aanspreekpunt voor het beheer en onderhoud van een keuzedeel) en de groei vanaf de start van het register in 2016. De tabel geeft geen keuzedelen aan voor de sectorkamer Entree. Er zijn weliswaar keuzedelen die vooral ontwikkeld worden bij het Entree dossier, maar een sector blijft hiervoor penvoerder. Al is het wel zo dat de sectorkamer Entree altijd deze keuzedelen moest valideren.



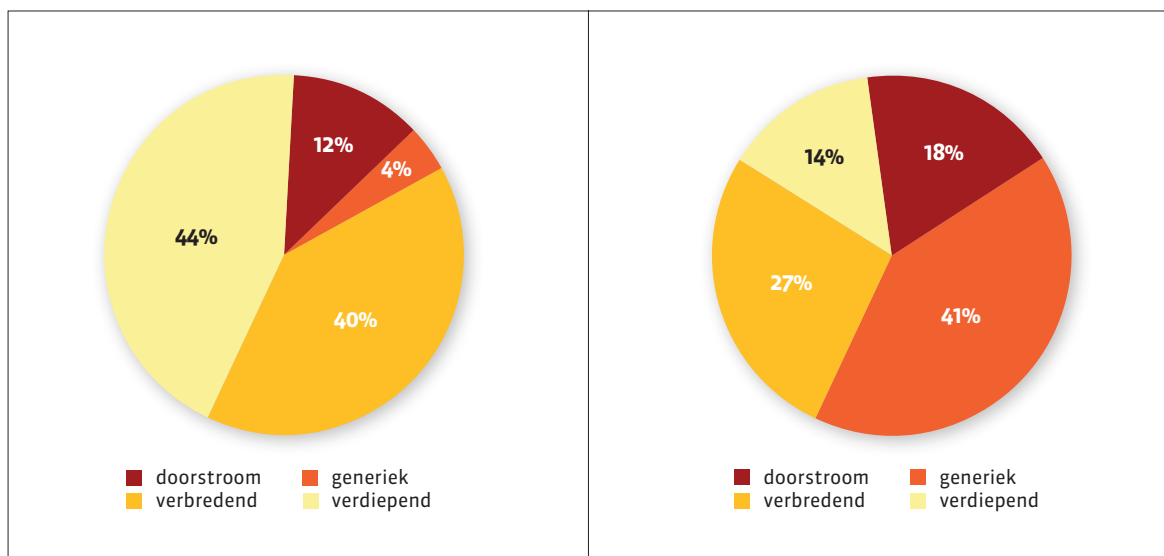
Figuur 2 Ontwikkeling omvang register keuzedelen per sectorkamer

In de kamerbrief van 19 december 2019 (zie eerdere voetnoot) geeft de minister aan om voor nieuwe keuzedelen geen koppelingen meer vast te stellen voor keuzedelen die vanaf studiejaar 2020-2021 worden voorgedragen voor vaststelling. Dat betekent dat keuzedelen die na augustus 2020 ontwikkeld zijn niet meer gekoppeld worden aan kwalificaties. Deze keuzedelen zijn ook niet meer gevalideerd door de sectorkamer, maar alleen getoetst door de Toetsingskamer aan de criteria van het toetsingskader. Daardoor hebben scholen meer ruimte gekregen om zelf keuzedelen te ontwikkelen, bijvoorbeeld in samenwerking met bedrijven in de regio. Een derde belangrijke verandering was dat de scholen de gelegenheid kregen om het keuzedeel zelf te ontwikkelen met behulp van de keuzedeeltool van SBB.

De veranderaanpak heeft nog niet geleid tot een grote aanwas van nieuwe niet-gekoppelde keuzedelen. In oktober zijn er 19 niet-gekoppelde keuzedelen vastgesteld. Dat zijn er ongeveer net zo veel als voorgaande kwartalen.

Overigens geldt dat deze niet-gekoppelde keuzedelen wel toegedeeld worden aan een penvoerende sectorkamer die verantwoordelijk blijft voor het onderhoud. In het register keuzedelen wordt wel aangegeven voor welke kwalificatie(s) het niet-gekoppelde keuzedelen ontwikkeld is. Alleen hier spreken we niet van een verplichte koppeling, maar van een advies voor het effectief benutten ervan.

2.1 Aard van de gekoppelde keuzedelen



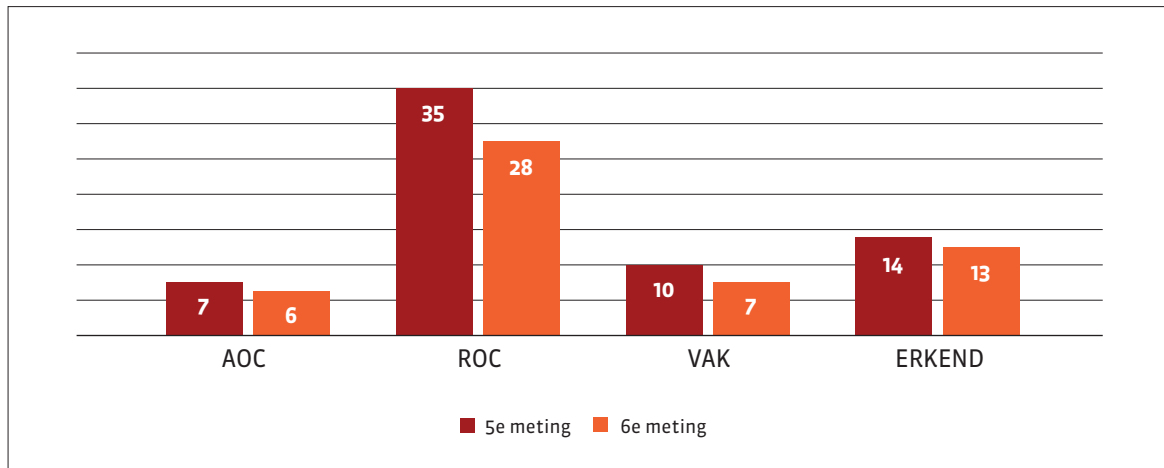
Figuur 4 Aard keuzedelen in het register

Figuur 3 Aard keuzedelen per kwalificatie

De figuren 3 en 4 laten zien hoe het zit met de diversiteit in het aanbod keuzedelen. Het beeld is redelijk stabiel ten opzichte van voorgaande jaren. Wanneer je kijkt naar het aandeel generieke keuzedelen (beschikbaar voor alle kwalificaties) in het register keuzedelen dan is dit een klein percentage (4%), maar wanneer je kijkt naar het aandeel generieke keuzedelen dat gekoppeld is aan een kwalificatie dan is dat 41%. De verklaring voor dat grote verschil is dat de generieke keuzedelen ook allemaal bovensectoraal gekoppeld zijn. Dat maakt ze goed uitvoerbaar voor onderwijsinstellingen en daarom kiezen scholen om juist deze op te nemen in het onderwijsaanbod.

3. Aanbod en gekozen keuzedelen

3.1 Deelname aan de monitor



Figuur 5 Deelname onderwijsinstellingen aan 6e monitor

Aan de monitor hebben bij de 6e meting in totaal 54 onderwijsinstellingen meegedaan (zie bijlage 2). Vorig jaar waren er dat nog 66. De verlenging van de periode voor het aanleveren van de data heeft er slechts gedeeltelijk aan bijgedragen dat scholen alsnog de data aangeleverd hebben. Vooral opvallend is de relatief grote daling van de deelname van de ROC's: van 35 naar 28. Door deze daling is de kans groot dat deze 6e monitor niet een geheel dekkend beeld geeft van het actuele aanbod keuzedelen door de onderwijsinstellingen.

3.2 Uitgangspunten bij de monitor

Twee van de kernvragen bij de uitvraag zijn:

- Welke keuzedelen zitten in het aanbod per kwalificatie/leerweg?
- Welke van deze keuzedelen zijn ook gekozen door studenten?

In dit hoofdstuk geven we de ontwikkeling van het aanbod en gekozen keuzedelen weer. We vergelijken de uitkomsten van meting 6 met vorige metingen.

Om deze vraag te beantwoorden hebben we twee bronnen benut:

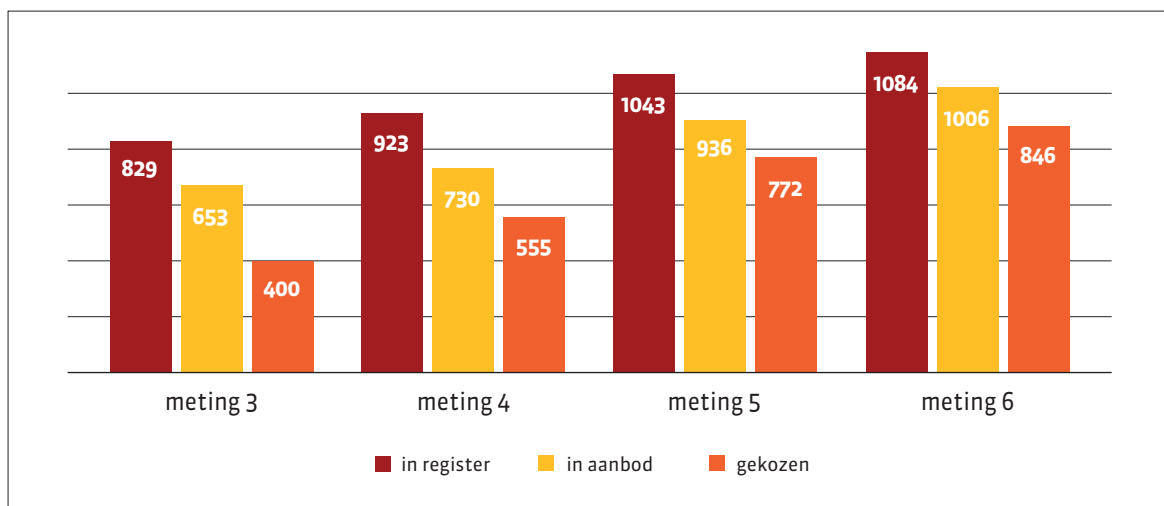
- De uitvraag onder de onderwijsinstellingen
- De resultaten op de keuzedeelverplichting die de onderwijsinstelling uitwisselt met BRON

Het nadeel van de uitvraag is dat die niet volledig is omdat niet alle scholen meedoen. Het nadeel van de tweede bron is dat hij niet helemaal actueel is omdat de uitwisseling met BRON pas plaatsvindt na diplomering. Maar bij elkaar opgeteld komt er een voldoende redelijk compleet beeld naar voren van hoe het mbo de keuzedelen inzet.

Als peilmoment voor de uitvraag is uitgegaan van het aanbod keuzedelen per 1 augustus 2019. De rapportage geeft daarmee het overzicht van de door de geënquêteerde scholen benutte keuzedelen in het schooljaar 2019 – 2020.

Meegenomen in het aanbod van de scholen zijn ook de keuzedelen die op dat ogenblik al geëxpireerd waren (zo'n 100 keuzedelen). Daarvoor is gekozen omdat studenten een dergelijk keuzedeel al in een eerder stadium gekozen hebben. Tussen het moment waarop studenten een keuze voor een keuzedeel maken en dit vastleggen in hun onderwijsovereenkomst en het moment waarop ze het keuzedeel uitvoeren kunnen er jaren van verschil liggen. Dat gebeurt vooral als onderwijsinstellingen werken met configuraties van keuzedelen die aan het begin van de opleiding al zijn samengesteld en gekozen.

3.3 Ontwikkeling aanbod en gekozen keuzedelen

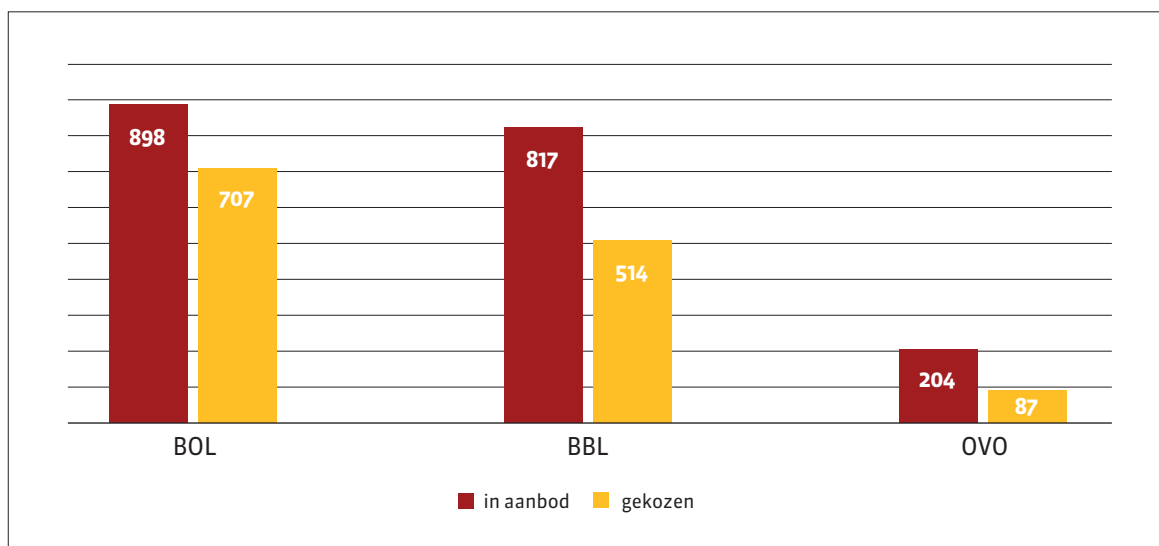


Figuur 6 Keuzedelen in het register, aanbod en gekozen door studenten

Het totaal van unieke keuzedelen in het register was in augustus 2019 1084 keuzedelen. Van dat aantal zaten er 1006 (93%) in het aanbod van de scholen en werden er 846 (78%) door studenten gekozen.

Ten opzichte van voorgaande metingen is er sprake van een stijging van het aandeel benutte keuzedelen. Bij meting 5 waren de percentages keuzelen 'in aanbod' en 'gekozen' respectievelijk 86% en 71%. Voor een deel heeft dat te maken met de wijze van meten. Naast de uitvraag aan de scholen is ook gekeken naar de behaalde resultaten op keuzedelen. Dat levert een meer compleet beeld op van de benutting van de keuzedelen.

3.4 Keuzedelen in aanbod en gekozen per leerweg

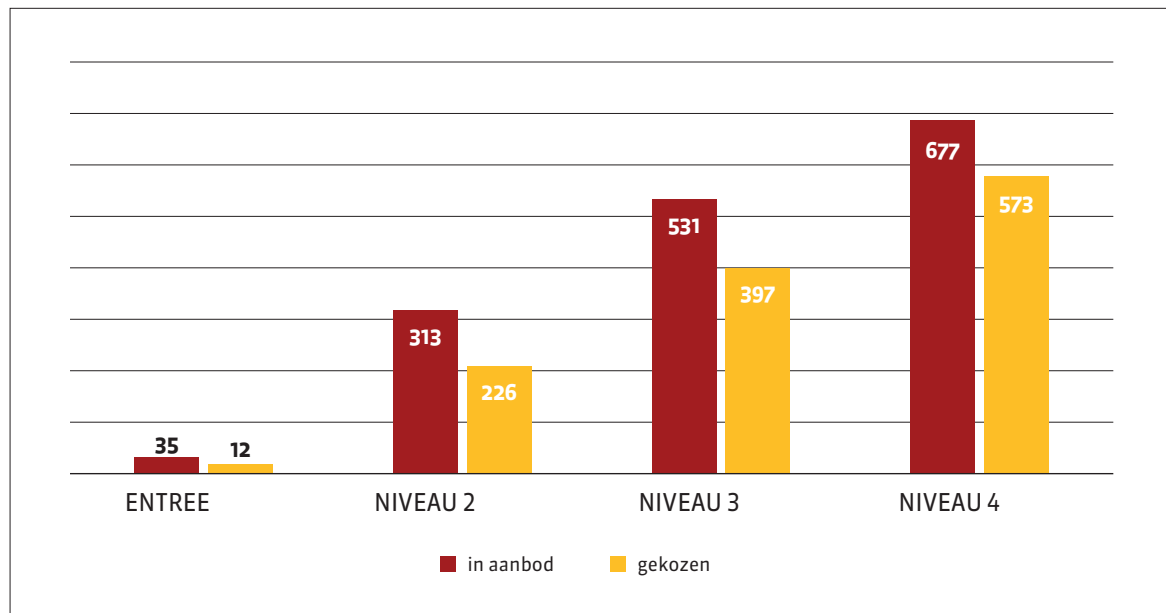


Figuur 7 Keuzedelen per leerweg

Figuur 7 laat zien hoe het onderwijs de keuzedelen per leerweg benut. Verreweg het grootste deel van de in het onderwijs aangeboden keuzedelen, wordt aangeboden in de bol: 898 van 1006 keuzedelen (89%). Opvallend is het hoge aandeel keuzedelen dat aangeboden wordt in de bbl: 817 keuzedelen (81%). Opmerkelijk dan weer is het grote verschil tussen aangeboden en gekozen keuzedelen in de bbl. In het schooljaar 2018-2019 kozen studenten in de bbl uit 514 keuzedelen: 52% van het totaalaanbod op de scholen, een verschil van 30%. De verhoudingen en percentages zijn overigens wel sterk vergelijkbaar met die in de vorige meting.

In de derde leerweg (OVO) werden 204 keuzedelen aangeboden en 87 gekozen. Dat zijn er aanzienlijk meer dan een jaar eerder. Toen waren dat er respectievelijk 130 en 71, een stijging van meer dan 50% in het aanbod en een kwart in het aandeel gekozen keuzedelen.

3.5 Keuzedelen in aanbod en gekozen per niveau

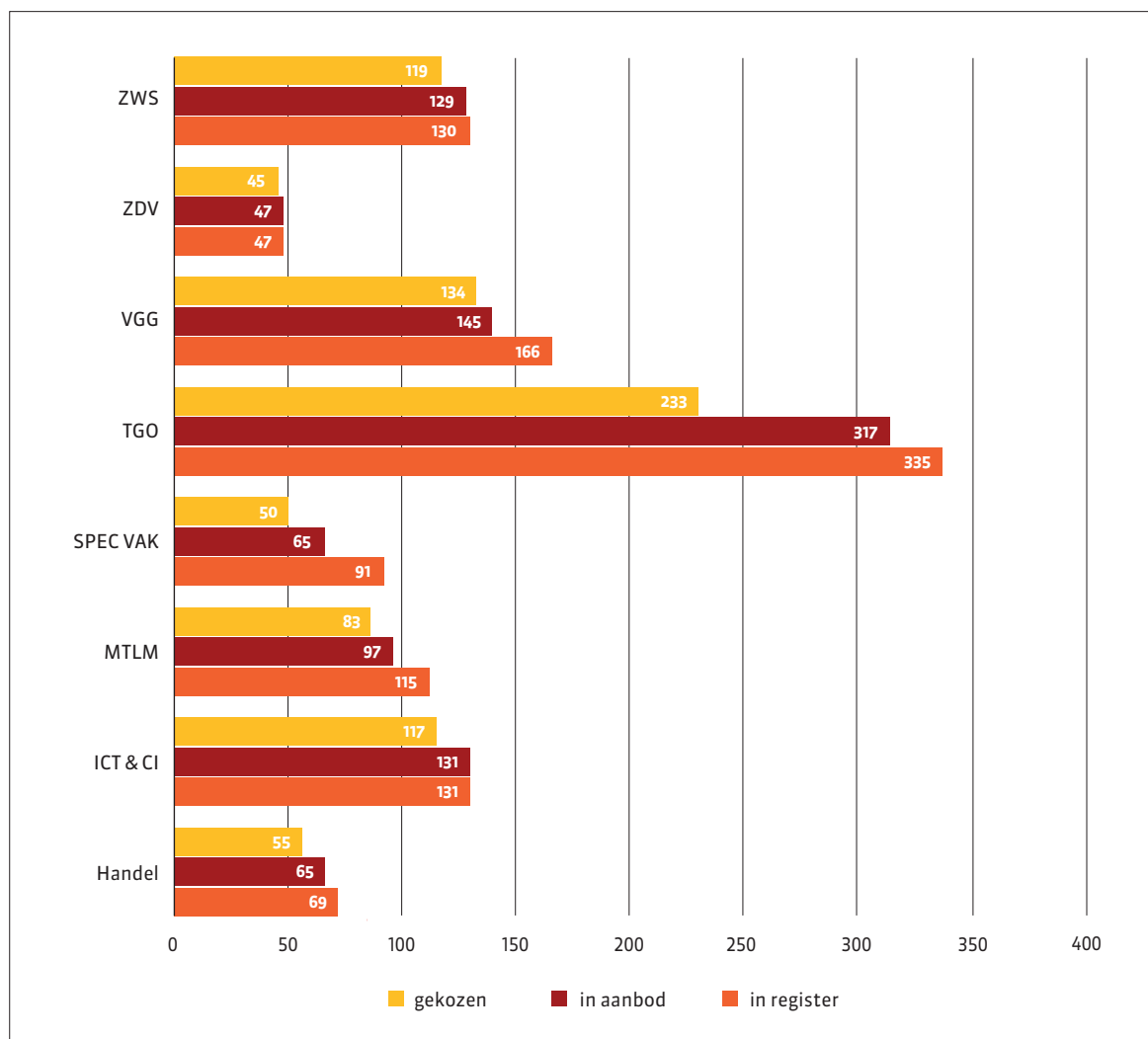


Figuur 8 Keuzedelen in het aanbod en gekozen per niveau

Omdat ook ongeveer 40% van de kwalificaties niveau-4 kwalificaties zijn en slechts 2% Entree-kwalificaties zijn, is het niet vreemd dat er grote verschillen zijn in het aanbod keuzedelen per niveau. De bandbreedte gaat van 35 keuzedelen in het aanbod van de Entree-opleidingen tot 677 in het aanbod van niveau-4 kwalificaties. En van 12 gekozen keuzedelen bij Entree tot 573 gekozen keuzedelen bij de niveau 4 kwalificaties.

Over de volle bandbreedte is het aantal keuzelen in het aanbod en gekozen per niveau gestegen. Voor de rest zijn de verhoudingen in aanbod en gekozen vergelijkbaar met vorig jaar.

3.6 Keuzedelen in register, aanbod en gekozen per sector

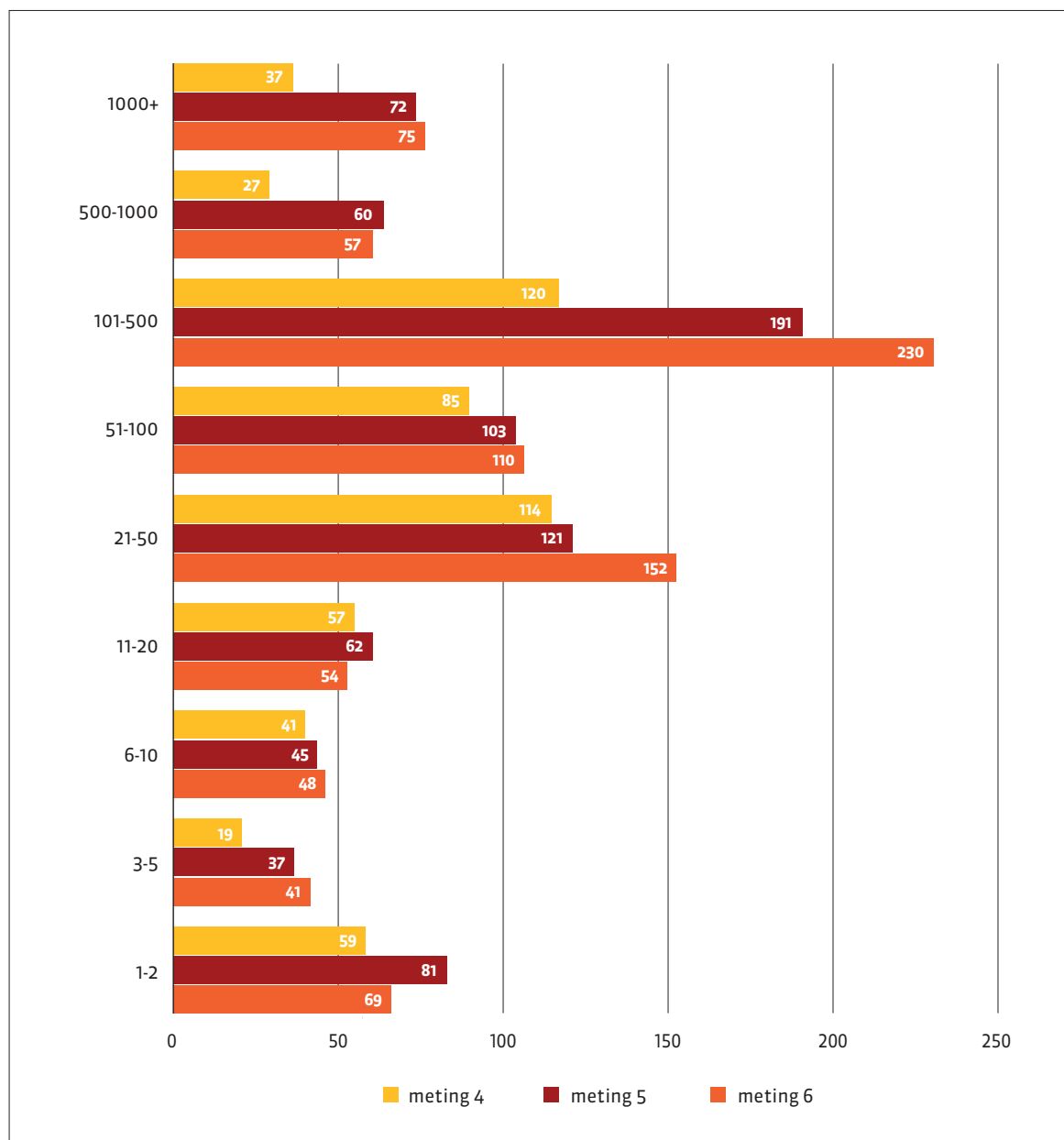


Figuur 9 Benutting keuzedelen per sector

Figuur 9 laat zien hoe de keuzedelen benut worden per sector. De mate van benutting is in lijn met de vorige rapportage: Bij de sector Zakelijke dienstverlening en veiligheid worden praktisch alle keuzedelen in het register opgenomen in het aanbod en ook gekozen. Het grootste verschil tussen het aantal keuzedelen in register en ook keuzedelen in aanbod en gekozen zit bij de sector Specialistisch vakmanschap. Van de 91 eigen keuzedelen zitten er 65 in het aanbod en worden er 50 gekozen.

Deze verschillen kunnen te maken hebben met de aantallen studenten. Dat zijn er bij Specialistisch vakmanschap veel minder dan bij sectoren als Zakelijke dienstverlening en veiligheid en Zorg, welzijn en sport.

3.7 Ontwikkeling keuzedelen gekozen door studenten

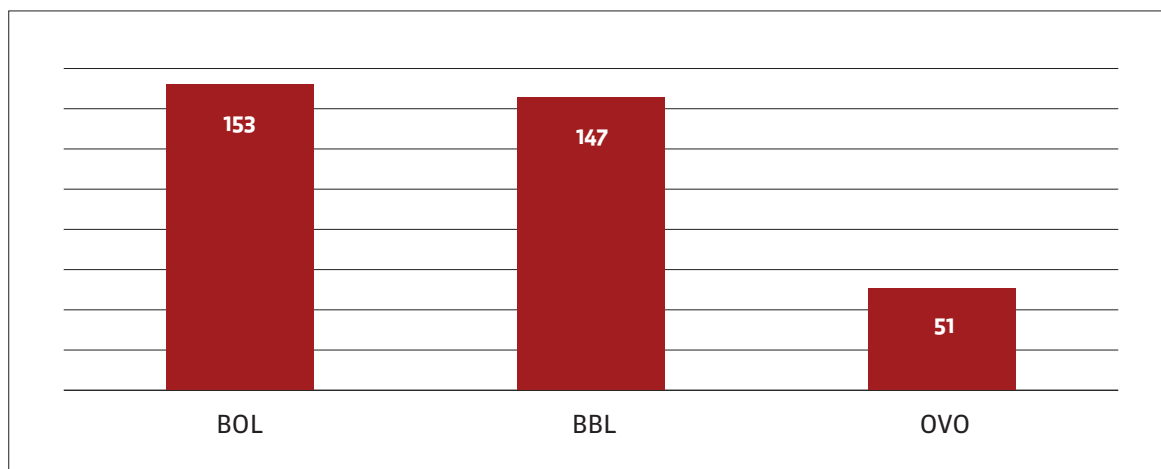


Figuur 10 Aantallen door studenten gekozen keuzedelen

Voor de uitvoerbaarheid van keuzedelen is het van belang dat er voldoende volume is aan studenten dat een keuzedeel kiest. Naarmate meer studenten een keuzedeel volgen des te renderender het is om er les- en examenmateriaal voor te ontwikkelen bijvoorbeeld. Figuur 10 geeft inzicht in het aantal studenten per keuzedeel. De bandbreedte gaat van 69 keuzedelen die door 1 à 2 studenten gekozen worden naar 75 keuzedelen die door meer dan 1000 keuzedelen gekozen worden. Over de gehele linie zie je een toename van het aantal studenten per keuzedeel. Dat blijkt bijvoorbeeld uit een daling van het aantal keuzedelen die slechts door 1 à 2 studenten gekozen werden. Dat waren er bij de vorige meting nog 81. Je ziet het ook in de sterke stijging van het aantal keuzedelen dat gekozen is door 101 tot 500 studenten: een stijging van 191 naar 230 keuzedelen.

Het aandeel keuzedelen dat door meer dan 100 studenten gekozen is, is heel licht gestegen van 42 naar 43%.

3.8 Keuzedelen waaraan een certificaat verbonden is



Figuur 11 Benutting keuzedelen waaraan een certificaat verbonden is per leerweg

Van de 1006 keuzedelen in het aanbod van scholen in augustus 2019 was aan 169 keuzedelen een certificaat verbonden. Dat is 17% van het aanbod. 153 hiervan zijn er ook gekozen door studenten. Figuur 11 hierboven laat zien welk aandeel van de keuzedelen per leerweg een keuzedeel is waaraan een certificaat is verbonden. In de OVO leerweg worden 204 verschillende keuzedelen aangeboden; 51 ervan (25%) zijn keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden. Dit aantal is relevant omdat met name deze keuzedelen in deze leerweg benut worden voor om- en bijscholing.

De tabel hieronder laat zien wat de meest gekozen keuzedelen zijn waaraan een certificaat is verbonden in de derde leerweg. In totaal gaat het om ruim 2000 studenten die in de derde leerweg een keuzedeel waaraan een certificaat is verbonden hebben gevolgd.

Tabel 1 Meest benutte keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden in de derde leerweg

Code	Naam keuzedeel	OVO gekozen
K0512	Lean en creatief	725
K0023	Digitale vaardigheden gevorderd	460
K0022	Digitale vaardigheden basis	174
K0159	Jeugd- en opvoedhulp	110
K0290	Werken met baby's	107
K0137	Zorg en technologie	73
K0067	Mensen met niet-aangeboren hersenletsel	64
K0066	Mensen met licht verstandelijke beperking met moeilijk verstaanbaar gedrag	50
K0165	Ondernemerschap mbo	50
K0180	Verdieping techniek en materialenkennis	43
K0138	Zorginnovaties en technologie	35
K0905	Helpende plus	31
K0470	Houder van honden en katten	27
K0611	BSO 8 tot 12 jaar	24
K0136	Zorg en technologie toepassen	21
K0368	Basisvaardigheden metaalbewerken	15
K0119	Verplegende en verpleegtechnische handelingen	13

Er is sprake van een gelijkmatige stijging van het aantal keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden 'in aanbod' en 'gekozen' ten opzichte van vorig jaar. Op dit ogenblik zijn er al 191 keuzedelen waaraan een certificaat verbonden is.

3.9 Meest gekozen keuzedelen in het aanbod van scholen

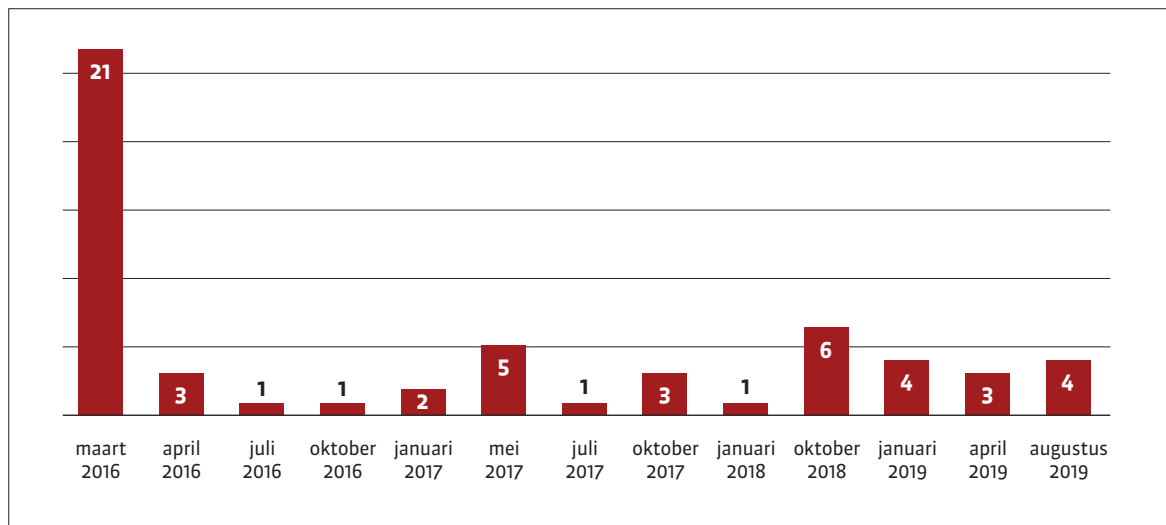
De tabel hieronder geeft aan wat de meest benutte keuzedelen zijn. De derde kolom geeft aan bij hoeveel verschillende opleidingen (een combinatie van een brin met een crebo) het keuzedeel aangeboden wordt en vervolgens in de kolommen daarna per leerweg en niveau.

Tabel 2 Meest gekozen keuzedelen in aanbod en door studenten per leerweg en niveau

Keuze-deel	Titel keuzedeel	Aantal keer in aanbod	Aantal keren aangeboden in:						
			Leerweg			Niveau			
			BOL	BBL	OVO	1	2	3	4
K0072	Ondernemend gedrag (geschikt voor niveau 3 en 4)	2.256	1.130	961	164	0	0	999	1.257
K0022	Digitale vaardigheden basis	1.667	700	942	25	88	751	688	140
K0080	Oriëntatie op ondernemerschap	1.482	750	712	20	0	401	649	432
K0125	Vorbereiding hbo	1.432	1.006	375	50	0	0	0	1.432
K0023	Digitale vaardigheden gevorderd	1.314	721	524	69	0	3	521	790
K0211	Ondernemend gedrag (geschikt voor niveau 1 en 2)	1.079	476	556	47	326	753	0	0
K0802	Engels A2/B1	984	498	459	27	41	370	573	0
K0512	Lean en creatief	979	465	444	70	0	194	304	481
K0031	Duurzaamheid in het beroep D	947	529	341	76	0	0	0	947
K0030	Duurzaamheid in het beroep C	925	339	543	43	0	0	925	0
K0089	Rekenen 3F	918	356	539	21	0	339	579	0
K0803	Engels B1/B2	883	485	359	38	33	132	273	445
K0034	Engels in de beroepscontext A2	882	418	442	22	51	433	398	0
K0959	Duits A1/A2 in het beroepsonderwijs	875	501	346	27	0	220	297	358
K0071	Nederlands 3F	826	362	426	38	0	316	510	0

Het is niet toevallig dat dit allemaal bovensectoraal gekoppelde keuzedelen zijn. Dat zijn ook de keuzedelen die het meest opgenomen worden in configuraties. Het beeld van de meest gekozen keuzedelen is ook vrij stabiel ten opzichte van voorgaande jaren.

3.10 Keuzedelen waaraan een certificaat verbonden is

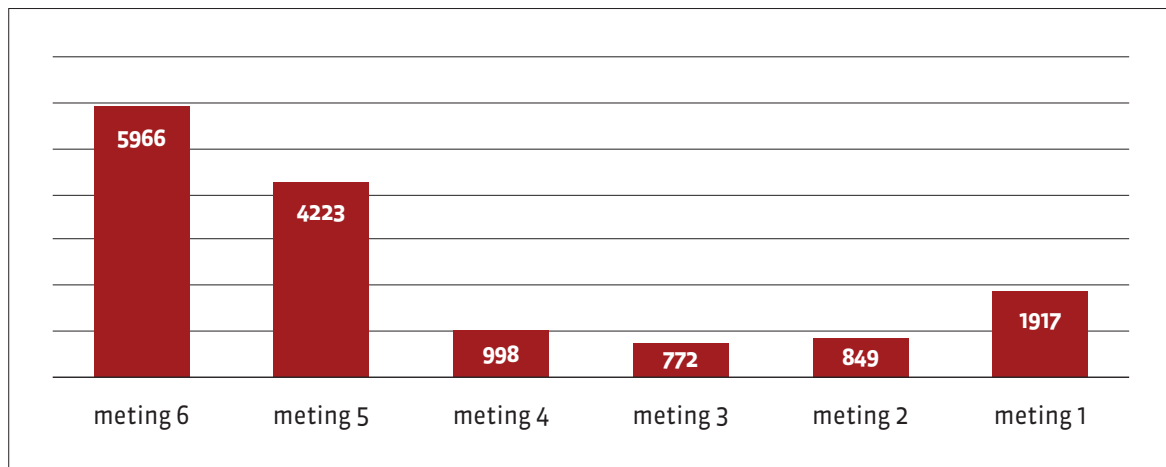


Figuur 12 Niet benutte keuzedelen in het aanbod van scholen

In totaal zijn er 55 keuzedelen die nog nooit opgenomen zijn in het aanbod van scholen. Figuur 12 laat zien vanaf wanneer deze keuzedelen niet benut zijn. Van het eerste cohort keuzedelen in maart 2016 zijn er 21 nog nooit benut. Het is verklaarbaar dat keuzedelen die in het aanbod zitten vanaf januari 2019 nog niet in het aanbod zitten. Deze keuzedelen zijn zo nieuw dat ze nog niet of nauwelijks opgenomen hadden kunnen worden in het aanbod van scholen.

Vanaf dit jaar worden keuzedelen die langer dan vier jaar niet benut zijn uit gefaseerd. Dit betekent dat deze keuzedelen uit het register gehaald worden tenzij sectorkamers besluiten deze in het aanbod te houden. Bijvoorbeeld wanneer ze kunnen onderbouwen dat ze in de toekomst wel benut gaan worden. Deze procedure is recentelijk in gang gezet; de eerste keuzedelen zijn al voorgelegd om uit het register te verwijderen. Op basis van deze figuur 12 komen alle niet benutte keuzedelen die voor januari 2017 al in het register zaten in aanmerking voor deze werkwijze. Dat gaat om 28 keuzedelen. Een overzicht van deze keuzedelen is opgenomen in bijlage 1.

3.11 Niet-gekoppelde keuzedeel – kwalificatie combinaties in het aanbod



Figuur 13 Niet-gekoppelde keuzedelen in het aanbod van onderwijsinstellingen

Net als bij vorige metingen blijkt dat scholen keuzedelen in het aanbod hebben die niet gekoppeld zijn. Dat aantal is weer gestegen ten opzichte van voorgaande jaren zoals blijkt uit figuur 13. In praktijk is dit aantal nog hoger omdat sommige onderwijsinstellingen geen gegevens hebben aangeleverd. Dat betreft ook onderwijsinstellingen waarvan bekend is dat zijn veel niet-gekoppelde keuzedelen in het aanbod hebben.

Omdat het opnemen van niet-gekoppelde keuzedelen zich concentreert bij enkele onderwijsinstellingen lijkt het erop dat hier sprake is van bewust beleid.

Door de veranderaanpak keuzedelen verdwijnt op termijn de verplichte koppeling tussen keuzedelen en kwalificaties. Deze analyse zal na de aanpassing van de regelgeving (waarschijnlijk vanaf schooljaar 2023) ook niet meer opgenomen worden. Een aantal scholen lijkt al voor te sorteren op deze aanpassing.

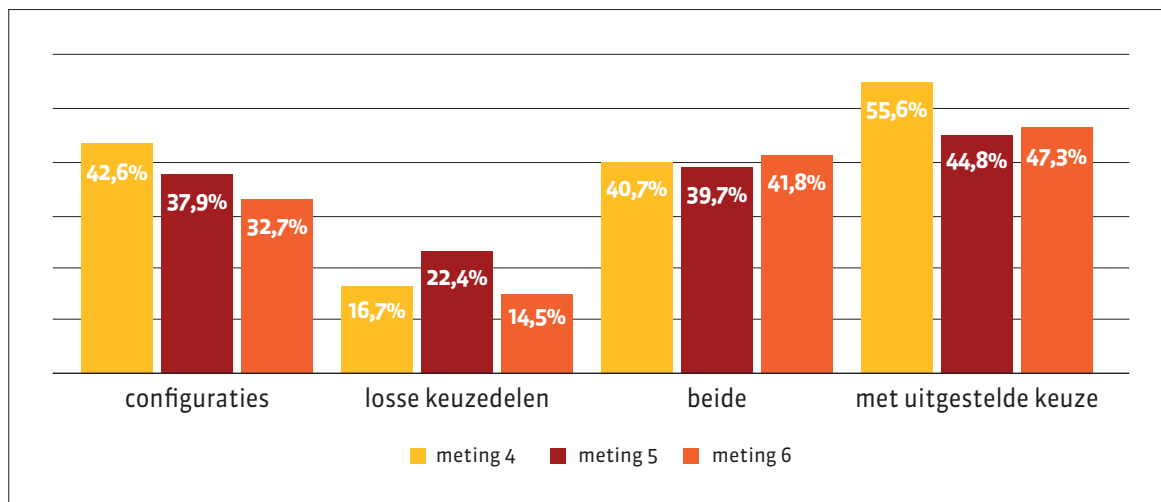
3.12 Individuele koppelingsverzoeken

Studenten hebben de mogelijkheid een keuzedeel te kiezen dat niet gekoppeld is. Daartoe moeten ze een verzoek indienen bij de examencommissie. 19 instellingen hebben informatie gegeven over verzoeken voor niet-gekoppelde keuzedelen. Het gaat om 1.455 door studenten ingediende verzoeken (meting 5 was dit 2.397 en meting 4 1.826). 37 verzoeken zijn afgewezen, in alle andere gevallen is het verzoek gehonoreerd (meting 5 was dit 12 en meting 4 29).

Het is opmerkelijk dat het aantal verzoeken weer daalt. Te meer daar het aantal ‘overlapchecks’ bij de Toetsingskamer alleen maar stijgt. De verwachting van de Toetsingskamer is dat de meeste individuele koppelingsverzoeken ingediend worden bij doorstroming binnen het mbo. Wanneer een student doorstroomt van de ene naar de andere mbo-opleiding zal die de keuzedelen mee willen nemen om te voldoen aan de keuzedeelverplichting van de vervolgopleiding. Wanneer het keuzedeel niet al gekoppeld is aan die vervolgopleiding kan de student een verzoek indienen in het kader van de regeling “individueel koppelingsverzoek”. In dit soort situaties doen scholen (examencommissies) vaak een beroep op de Toetsingskamer om een overlapcheck uit te voeren.

3.13 Keuzeproces en keuzevrijheid in keuzedeelverplichting

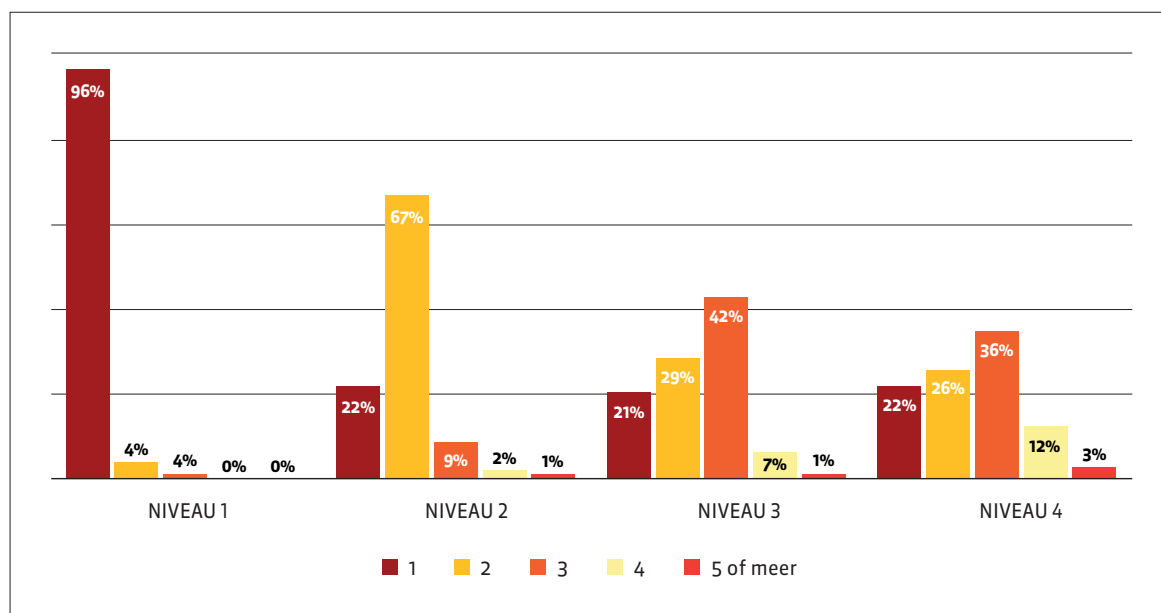
Valt er wat te kiezen? En op welke manier maken de studenten hun keuze? Figuur 14 hieronder laat zien hoe dat gaat bij de geënquêteerde scholen.



Figuur 14 Wijze van kiezen door studenten

Duidelijk wordt dat het kiezen via configuraties geleidelijk aan minder populair wordt. Het aandeel dat studenten op een dergelijke wijze laat kiezen daalt van 43 naar 33%.

“Kiezen met uitgestelde keuze” is een tussenvariant tussen kiezen met losse keuzedelen en kiezen op basis van een configuratie. De configuratie wordt niet helemaal ingevuld zodat scholen in een later stadium nog keuzedelen kunnen aanvullen. Dit is de meest gekozen variant op scholen.



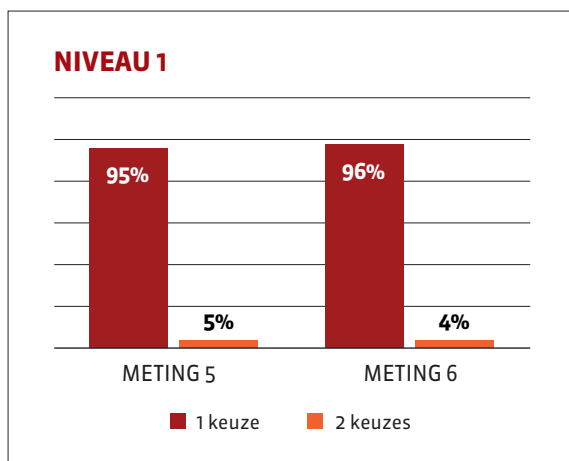
Figuur 15 Keuzeopties voor studenten per niveau

Het werken met configuraties betekent niet per definitie dat de student slechts de keuze heeft uit twee keuzedelen. Het kan immers zijn dat studenten kunnen kiezen uit meer dan twee configuraties.

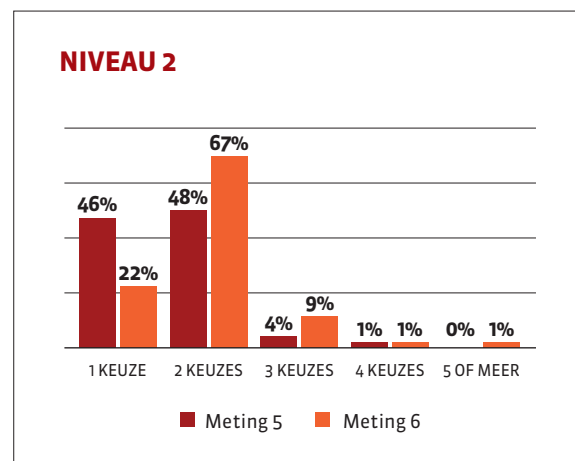
Figuur 15 laat zien wat er te kiezen valt per niveau. Het niveau is van belang omdat de keuzedeelverplichting verschilt per niveau. Naarmate die hoger is kun je verwachten dat de keuzevrijheid ook groter is.

Als kanttekening bij deze grafiek geldt dat bij niveau vier geen onderscheid is gemaakt tussen studenten die de eenjarige specialistenopleiding volgen en studenten die de middenkaderopleiding 3 of 4-jarig volgen. Het gros van de studenten niveau-4 heeft een keuzedeelverplichting van 720 uur.

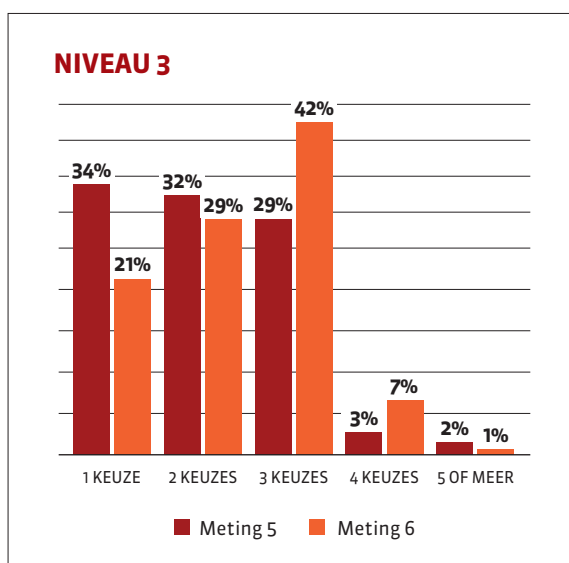
De grafieken laten de keuzevrijheid voor studenten zien bij de vorige monitor per niveau. Duidelijk wordt dat de keuzevrijheid groter wordt voor studenten. Het aandeel “1 keuze” bij alle leerwegen (behalve niveau 1) daalt ten faveure van de keuzeopties voor 2 en meer keuzedelen.



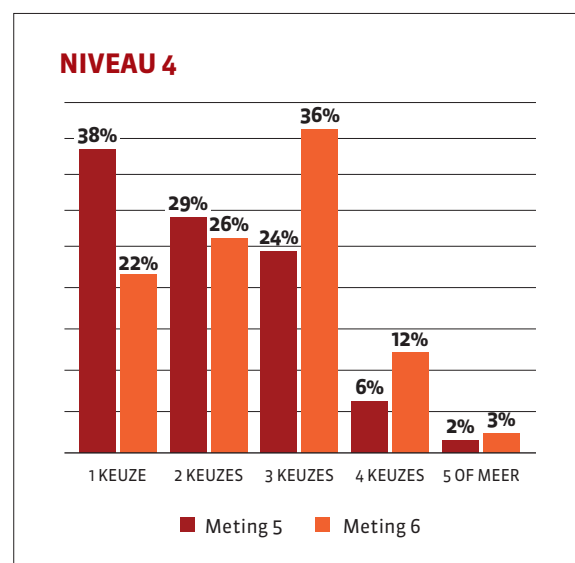
Figuur 17 Keuzemogelijkheden niveau 1



Figuur 16 Keuzemogelijkheden niveau 2



Figuur 18 Keuzemogelijkheden niveau 3



Figuur 19 Keuzemogelijkheden niveau 4

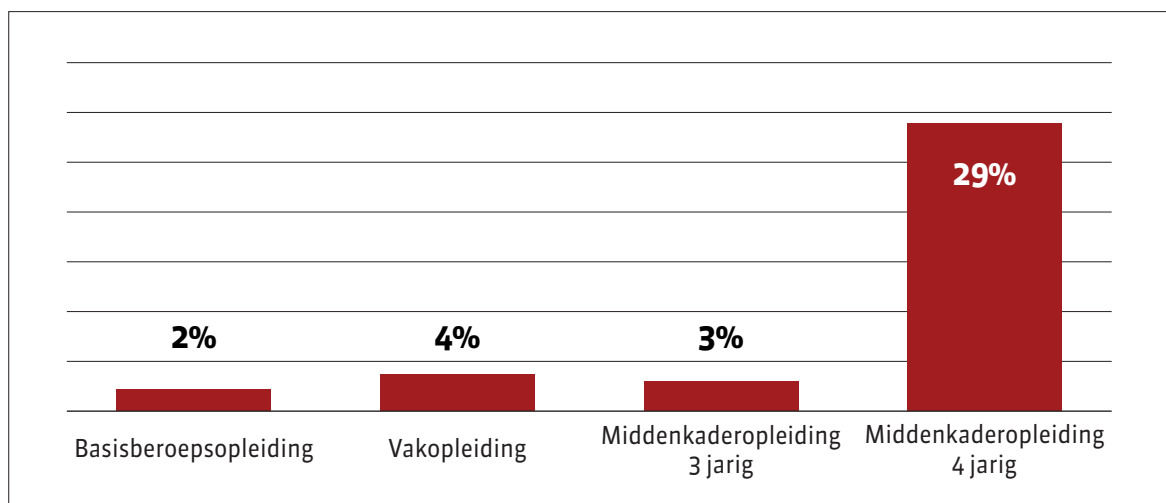
4. Resultaten voor keuzedelen

Evenals vorig jaar is gekeken naar de te verwachten impact van de invoering van de slaag-zakregeling. Dat is nu heel relevant omdat vanaf 1 augustus 2020 de slaag-zakregeling ingegaan is en dit jaar dus voor het eerst zichtbaar wordt wat dit in de praktijk betekent voor het diplomarendement.

De slaag-zakregeling houdt het volgende in:

1. Het aantal gevolgde keuzedeel uren moet gelijk of groter zijn dan de omvang van de keuzedelenverplichting.
2. Voor tenminste de helft van het aantal gevolgde keuzedelen moet een voldoende behaald zijn.
3. Gemiddeld moet het cijfer voor de gevolgde keuzedelen een cijfer 6 of hoger zijn, waarbij geen van de cijfers lager dan een 4 mag zijn.

Zoals zichtbaar wordt in figuur 20 blijkt uit de gegevens van BRON dat een aanzienlijk deel van de studenten niet voldaan heeft aan de keuzedeelverplichting. Dat geldt met name voor de studenten uit de 4-jarige middenkaderopleiding. 29% van deze studenten kan maar 720 uur of minder uren verantwoorden. In mindere mate geldt dit ook voor studenten in andere leerwegen.



Figuur 20 Aandeel studenten dat niet heeft voldaan aan keuzedeelverplichting

Op basis daarvan zouden ze hun diploma dus niet krijgen. Navraag leert dat dit grotendeels een effect is van de coronacrisis. Scholen hebben de ruimte gekregen en genomen om af te wijken van de examenregeling en hebben die ook benut. Zie de tekst hieronder die de MBO Raad gecommuniceerd heeft.

Wanneer een keuzedeel niet kan worden geëxamineerd, moet dat dan op het diploma worden vermeld?

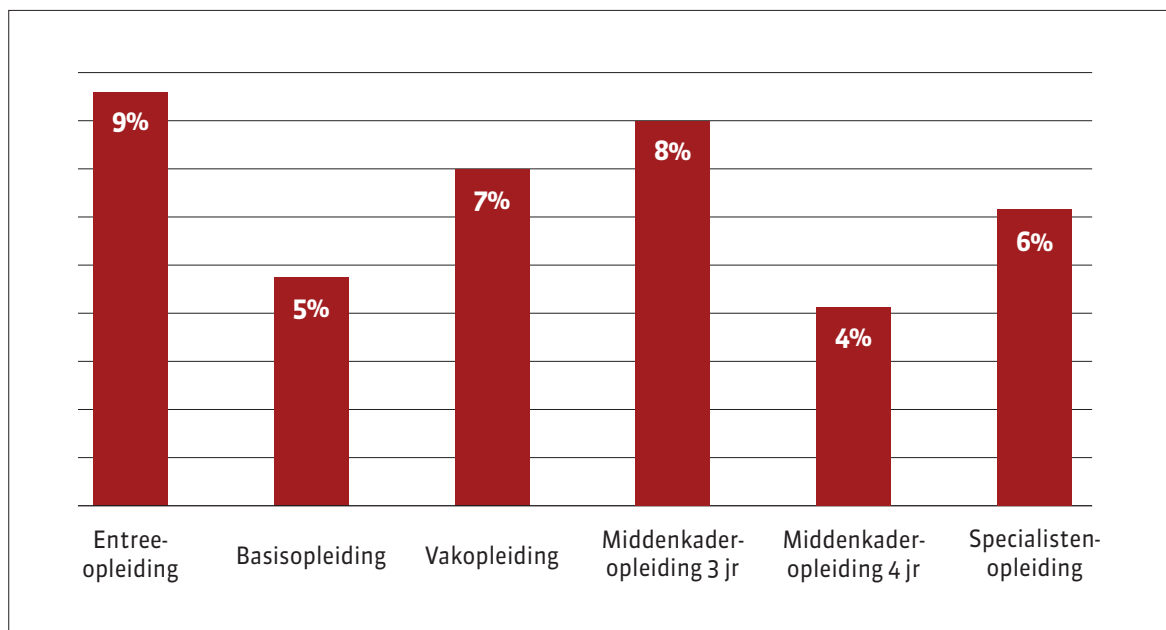
Als een keuzedeel niet met een examen kan worden afgesloten, is er geen resultaat om te vermelden op de cijferlijst, behorend bij het diploma. Dit wordt uiteraard ook niet op het diploma zelf vermeld, aangezien niet behaald. Het is raadzaam dit wel aan te tekenen in het diplomadossier van de student. Aangezien er geen resultaat is kan ook geen resultaat van keuzedeel worden meegenomen naar een vervolgopleiding. Dit betekent dat op basis van het behaalde diploma geen vrijstelling zal zijn gebaseerd op betreffende keuzedeel.

Bron: FAQ MBO Raad over corona 2020

Figuur 21 geeft waar wat de verwachte impact van de slaag-zakregeling is wanneer alleen gekeken wordt naar de studenten die hebben voldaan aan de uren in de keuzedeelverplichting. Dat is een meer betrouwbare voorspeller van het effect van de slaag-zakregeling.

Figuur 21 laat zien dat er een bandbreedte van 4 tot 9 % gezakten is wanneer de slaag-zakregeling van toepassing zou zijn: 9% van de Entreestudenten tot 4% van de Middenkader 4-jarig-studenten. Als kanttekening geldt hierbij dat in de analyse de bepaling uit de slaag-zakregeling dat een resultaat niet lager dan een 4 mag zijn niet meegenomen kon worden. Dat betekent dus dat het feitelijk zak-percentages nog wat hoger zou kunnen liggen. Ook zijn de vrijstellingen niet meegenomen. Onzekere factoren in het duiden van deze grafiek zijn verder:

- De factor motivatie: leveren studenten een mindere inspanning wanneer het behaalde resultaat voor keuzedelen niet meetelt voor de diplomering?
- De factor examenorganisatie: zijn er bijvoorbeeld minder mogelijkheden voor herkansing omdat het resultaat niet meetelt voor diplomering?



Figuur 21 Geschatte impact introductie slaag-zakregeling keuzedeelverplichting op diplomering

5. Bijlage 1: Overzicht meerjarig niet benutte keuzedelen

Deze lijst laat zien welke keuzedelen tenminste vier jaar achtereen niet opgenomen zijn in het aanbod van scholen die mee hebben gedaan aan de monitor keuzedeel en waar ook geen resultaten op behaald zijn. Op basis hiervan liggen ze voor om uit gefaseerd te worden door sectorkamers. Wanneer daar bezwaren tegen zijn dan kan dat tot en met april 2021 gemeld worden bij SBB: kwalficatiestructuur@s-bb.nl.

Niet benutte keuzedelen	Sectorkamer
Artikelen kennis juweliersbedrijf	SV
Farmacologie, toxicologie en bijbehorende kwaliteitssystemen	VGG
Frans in de beroepscontext B2	VGG
Genetica en complexe fok van diermodellen	VGG
Gevelonderhoud	VGG
Grond- en detailpatronen voor schachtonderdelen maken	SV
Interieur- en exterieurtextiel (geschikt voor niveau 2)	Handel
Interieur- en exterieurtextiel (geschikt voor niveau 3 en 4)	Handel
Inzetbaarheid en optimalisatie AMBOR materieel	TGO
Laboratoriumvissen	VGG
Landbouwhuisdieren in de proefdiersector geschikt voor niveau 4	VGG
Onderwerken vervaardigen	SV
Organiseren van gladheidbestrijding	TGO
Scannen en designen	SV
Schachten vervaardigen	SV
Schoonmaken van rollend materieel en bussen	VGG
Specialisatie KCA en asbest	TGO
Verdieping kunststofvloeren	TGO
Verdieping personeelsgesprekken	VGG
Vorbereiding op Gezel dekvloerenlegger (niveau 3)	TGO
Werken met het ADR	MTLM
Handgraveren II	SV
Inleiding in de voedingstechnologie	VGG
Kennis van de infra	TGO
Verdieping experimental design	VGG
Meubels en (scheeps)interieurs plaatsen	TGO
Huisartsenvervoer	MTLM
VIP- en directievervoer	MTLM

6. Bijlage 2: Deelnemers monitor keuzedelen

Onderstaande scholen hebben informatie aangeleverd voor de Monitor Keuzedelen

ROC's

ROC Albeda College
ROC Kop v Noord-Holland
Koning Willem I College
ROC Friese Poort
ROC Da Vinci College
ROC Graafschap College
Rijn IJssel
ROC Midden Nederland
ROC Ter AA
mboRijnland
Zadkine
ROC Gilde Opleidingen
Alfa-college
Noorderpoort
ROC Tilburg
Deltion College
ROC Leeuwenborgh
Scalda
ROC van Amsterdam
Regio College
ROC AVENTUS
ROC Mondriaan
ROC van Twente
MBO Amersfoort
Landstede
SG De Rooi Pannen
ROC West-Brabant
Summa College

AOC's

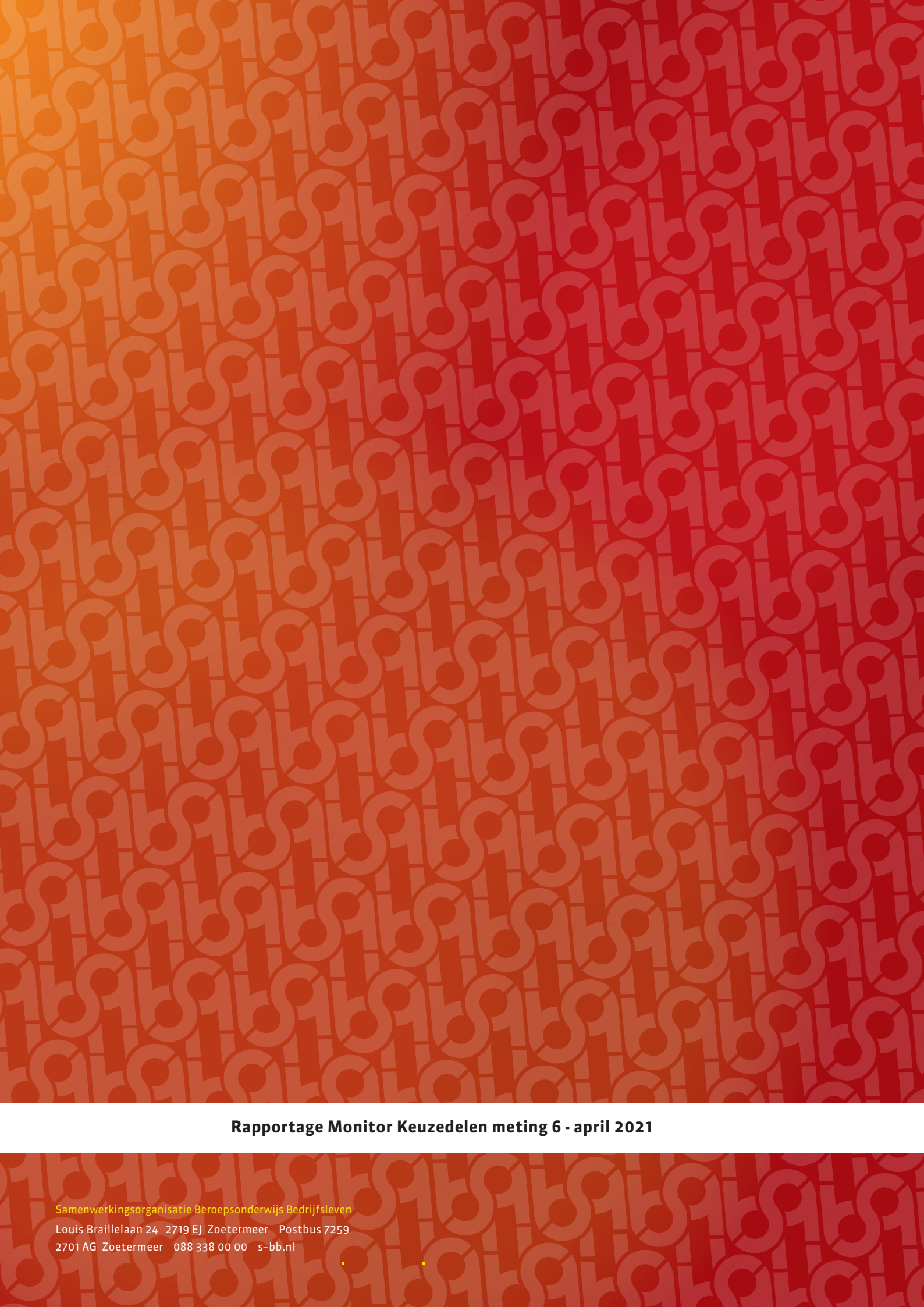
Terra
Wellantcollege
Nordwin College
AOC West Brabant
Helicon
zone.college

Vakopleidingen

Nimeto SGM v Mbo Kmbo
C I B A P
SVO
Grafisch Lyceum Utrecht
STC
Grafisch Lyceum R'dam
SiNTLUCAS

Niet bekostigde instellingen

BBO de Schalm
Tio
Business School Notenboom
Instituut Schoevers bv
NCOI MBO College
Leidse Onderwijsinst BV
KCL Kapp Coll Limburg bv
STOC
Philipse
Variva Edu Academy.
Zorgcollege
Motivation Bev. en adviezen
Scheidegger Opleidingen B.V.
IVA Driebergen business School
Essenzo
Spring Instituut
IVA Driebergen



Rapportage Monitor Keuzedelen meting 6 - april 2021

Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven

Louis Braillelaan 24 2719 EJ Zoetermeer Postbus 7259

2701 AG Zoetermeer 088 338 00 00 [s-bb.nl](https://www.s-bb.nl)